

Kicsiny dolgok nagy hatalma.

I. Sam. 16 r. 23 v. «Lőn pedig, hogy mikor az Isten lelke Saulra jő vala, akkor Dávid hegedűjét veszi vala és kezével veri és Saulnak pihenésére és könnyebbségére vala és eltávozik vala tőle az a gonosz lélek».

Izrael története a fokról-fokra való előhaladás története, ha olykor-olykor visszaesések vannak is életében. Az előhaladás, a fejlődés útján nem elégszik meg a nép nyugtalan természete a profétasággal, királyt óhajt. És Isten teljesítve a nép kívánságát, királyt ad; Sault választatja ki és keneti fel királynak a tizenkét nemzettség felett. Soha nem álmodott, nem remélt tisztség, legnagyobb földi méltóság — királyság kerül a Kis fiának, Saulnak kezébe. Oly méltóság, melylyel millió, meg millió embert lehet boldoggá vagy boldogtalanná, szabaddá vagy rabszolgává, örvendzövé vagy nyomorulttá tenni; oly méltóság, mely zsarnokilag kezelve, csak előbb-utóbb kitörő vulkánokat növel önmaga körül, és gyöngéd érzelmekkel, szeretettel, igazság és világossággal viselve, örök példánykép marad a történelemben évezredekkel később születtendő nemzedékek előtt is; oly méltóság, melyben nemcsak szabadon teremhetnek a szebbnél-szebb eszmék, eszmények, hanem azok könnyen is megvalósíthatók. Saul király lesz, csakugyan kiválasztottja Istennek, egyedül kiválasztott annyi millió ember közül. Előző élete méltóvá tette őt a magas polczra, jelene bizalmat keltett, jövője sok reményt ígért. De hát ki csalódik többet, mint épen Isten az ő gyermekeiben?! . . .

Minő vágyakat, minő gondolatokat és eszméket táplált Saul lelkében a trónon? — mert hisz a királyi trón sem ment ezektől. Nem tudjuk. Az eszközökről is, melyekkel egyes eszméit megvalósítani akarta, hallgat a történelem. Mi csak azt tudjuk, hogy elszedült a feje Saulnak a magasban s mit az egyszerű ember magának meg nem engedett: meghódolt a király a trónon a csábitásoknak; mi csak azt tudjuk, hogy a mit büszkén őrizett a délczeg természetü ifju: lelki tisztaságát szeny cserélte fel a korona alatt.

Feje elszédült, szive megnehezült, lelke irányt vesztett és Saul vétkezett. Büne nagy volt, mert maga Isten is elfordult tőle, sőt megveté őt. Hiába tört ki most sóhaj, jajkiáltás kebléből, a proféta, az Isten embere, ki tudatta vele vétkét, nem engedett; hiába való volt jajveszékelése, Izrael Istene kérlelhetlen maradt, s hiába aranyozta meg könyeit a fény, a korona: az urnak vádoló lelkét a felfegyverzett, válogatott testőrség sem tud tőle távol tartani. A nagy embernek büne is nagy, de szenvedése, büntetése is nagy volt. És az Isten lelke, melyet Saul és barátai gonosz léleknek neveztek, el-eljárt hozzája, csak úgy láthatlanul, csak úgy titokban; el-eljárt hozzája akkor, amikor barátai, vidám társaság vagy családja körében és akkor is, mikor csendes magányban volt. S ilyenkor mintha e láthatatlan, e titkos lélek egy-egy papir-lapot mutatott volna fel, melyre bünei feljegyezve voltak: Saul mindig megreszketett s mintha hűvös szél süvített volna el mellette, lelke megborzadott. Nem lehet hát feledni, a királyi trón sem véd meg hát a lelki ellenségtől! A királyi méltóság, a királyi hatalom felett is ott van hát az Isten lelkének méltósága és hatalma, éreztetni mindenkivel, hogy Isten nem fény, rang és hatalom, hanem csak lélek szerint ítél meg királyt és koldust, szegényt és gazdagot.

Valahányszor az Ur lelke meglátogatta, Saul mindannyiszor szomorú, sőt valósággal örvengő lett. Ő maga s barátai is keresik a gyógyszert; de a bűnök miatti lelki furdalás betegsége ellen nincsen balzsam Gileádban; nincs gyógyszer, csak enyhülés, csak könnyebbülés. És honnan, miből van ez is? Nem a tudósok tudományából, nem a fénylő gazdagság sugaraiból és nem is az erősek hatalmából, hanem csak egy egyszerű ifju, egy szerény pásztor-gyermeknek, Dávidnak kézmozgatásából, a lant húrjainak rezgéséből, pengő mozgásaiból s a váltakozó hangok egybefolyásából, szóval dalból és zenéből. Nem a nagy tudomány, nem a nagy erő és hatalom hát, hanem csak egy alig méltányolt, alig figyelembe vett kis dolog az, a mi alapja, forrása az enyhülésnek, a könnyebbülésnek. Kis dolog, kis dolgok! Nagy szerepe van ezeknek az Isten, a világ és az ember életében! *Kicsiny dolgok nagy hatalma*, ez legyen azért ma a mi elmélkedésünk tárgya.

Kicsiny dolgok nagy hatalma! Ez látszik körülöttünk mindenütt a *természeti világban*. Jól tudom, csodálkoznak, kételkednek, sőt mosolyognak sokan, mikor én a kis dolgok nagy hatalmát említem. Csodálkoznak különösen azok, kik rendesen nagy czélokra törve, gyorsan rohannak előre, hogy nehogy valaki előttük a távoli kéklő bércz ormát, czéljaik tárgyát elérje s kik épen e miatt ügyet sem vetve a lábaik alatt levő útra, mindig csak a magasba néznek. Kételkedhetnek azok, kik az élet nagy csatáinak megnyerését mindig csak a túlnyomó erő és túlnyomó hatalom működésének tulajdonítják s kik előtt valamint a kis bűn, úgy a kis erény is semmi; és mosolyoghatnak, gúnyosan mosolyoghatnak azok, kik gyors előhaladásukban folyton csak a magasba nézve, az isteni gondviselés különös intézkedése szerint még eddig soha sem estek sárverembe és nem botlottak meg lábatsértő kőbe. De csak következék el egyszer, — és ennek mindenki életében el kell következnie — hogy az ilyenek számításaikban csalódjanak: akkor azonnal észreveszik, keserűen tapasztalják és beismerik, hogy a kis dolgoknak nagy hatalma van; hogy tulajdonképen ezeken fordul meg minden siker és áldás, minden kudarcz és szenvedés s ezek képezik alapját és forrását minden nagy dolognak.

A kis dolgok elhanyagolást, avagy épen lenézést, megvetést nem tűrnek, ezek végnélküli bosszuálló természetűek. A kis dolgok nagy hatalmát mutatja a természeti világ. Szakítsd le tavasszal a fáról a rügyet, mely oly semminek látszik előtted s nem fogod akkor élvezni a virágok színét és illatát, nem gyönyörködöl akkor a zöld levelekben és az általuk megtisztított levegőben. Semmisítsd meg a virágnak szirmait, avagy csak himporát s hiába várod akkor a gyümölcsözést.

Királyválasztás volt; a természet elemei a leghatalmasabb erőt akarták uralkodójuknak kikiáltani. Tombolt a szél, ragyogott a napsugár, égett a hőség, majd zuhogott a zápor, de egyik sem lett király. Egy kis köd ereszkedett, tiszta és finom s megtört rajta a napsugár és hőség hatalma; süvitett a szél, hullott a zápor, de a köd csak tovább szállt a bérczek ormára; megtört ekkor a szél ereje és a zápor a köddel együtt tovább vonult. A köd, e gyenge, e számba sem vett tünemény lett a király s ez erőtelennek látszó kis jelenség uralkodik ma szél és napsugár, hőség és zivatar felett.

Nem legnagyobb hatalma van-e hát, — mondjátok meg, — a kis dolgoknak? Bármily erős is volt Napoleon hadserge, csatát vesztett a köd uralma alatt, melynek parancsszavára bátorságát veszíti, sőt gyáva lesz a vitéz katona s tehetetlenül áll meg a nyílt tengeren az óriási költséggel épített, legyőzhetetlennek hirdetett nagy csatahajó.

Kicsinynek, csaknem semminek tetszik a hópehely, midőn játszva száll alá s mintegy súlytalanul nehezedik az ágakra. Pedig mily romboló, vagy áldástadó ereje van, ha tömegbe verődik. Olvadásával lehat a föld mélyére, a növény gyökerére s megtermékenyíti a földet és növényt, majd vizáradást okoz és „zúgva, bögve törí át a gátat, el akarja nyelni a világot“. Most csendesen, fokként nehezedik a tárgyakra és szinte gyönyörködünk hullásában, de majd, ha széltől üzetik, embert és állatot tehetetlenné tesz s nincs földi törvény, mely védhetne ellene és nincs hatalom, mely annyi ember szemevilágát tudná elvenni egyszerre, mint a szél által kergetett hópehely. Ilyet, ilyet csináljon földi erő, büszke hatalom, gőg, tekintély, rang és tudomány, ha tud! . . . Kis dolog a pára, mely ételedről, avagy épen estéli teádról száll a légürbe; kis dolog, de tömegében: röpitve visz a gőzparipa völgyön és bérczen át, vihar és hullámmal daczolva szállit a messze tengeren, avagy áldást adó zakatolást hallat a gyárakban. Vegyétek el a kis párát a világból, vagy csak az emberiség életéből s mivé leszünk, mi lesz velünk!? . . . A kis dolgoknak nagy hatalma van, sőt kis dolog az alapja, forrása mindennek; ezt tanítja nekünk a természeti világ.

* * *

Kis dolgoknak nagy hatalma van! Ezt tanítja nekünk az emberi élet is. Pengetni, mint Dávid pengeté a lantot, minő kis dolog!? De az egymást folyton követő hangokból zene lesz. Zene, dal, mely már nagy hatalom; bánatot hoz, fájdalmat csillapít; örömet, szerelmet, keserüséget vagy lelkesedést fejez ki. Imára borul a hívő a dalnak hanginál, könnyez a bujdosó és csatára vak dühvel rohan a katona. Kis dolog a lantnak pengetése, de mikor már dal lett belőle, akkor az ember- és égnek lelke játszó szer kezében. A dal az emberi és isteni akaratnak leghivebb, legbensőbb kifejezője.

Hiszen a nagy Madách szerint is nem dalban tört-e ki a csillagok és angyalok serege, mikor már készen volt a világ? . . . Jézus születése feletti örömét is dalban fejezte ki a föld és a nagy ég. Kicsiny dolog egy hang, de mikor már valamely ismeretlen kézben dallá s a nép ajkán nemzeti himnuszszá nőtte ki magát: akkor életet és vért áldozunk bűvös hangjainál hazáért, nemzetért. Az életben nagy szerepe van a dalnak, a lelket is átalakítja, pedig még egy dal is kis dolog. De hát kis dolgokban rejlik a nagy erő.

Jézus tanított, elveit nem fegyverrel, nem csatazajjal hirdeté. Míg az erő és hatalom csak erősebb ellenálló erőt és hatalmat szül: addig a gyöngédség győz s a szeretet uralmat alapít. Szeretet volt az, melylyel Jézus küzdeni állt; ezzel lopózott be tanítása a szivekbe s lefegyverezte, megnyerte az emberiséget. Nem vagyonnal, nem erőszakkal: gyöngéd szeretettel törлитеk le ti is ma a könyeket, oszlatjátok el a tieitek és embertársaitok szivéből a bánatot; gyöngéd szeretettel, melynek kifejezésére elég egy köny, egy tekintet, egy hang is. És mégis semminek sincs nagyobb ereje, mint a gyöngéd szeretetnek, mert ez mindenható. Jézus szeretete és szelidsége örök példát adott, míg Caesár vagy Napoleon büszkesége nem hagyott nyomot; Jézus országa felépült és áll, de Nagy Sándor és Augusztus birodalma összeomlott s most csak a kicsiny szellem hirdeti az egykori nagy dolgokat.

Kis dolog a jóság s mégis mennyi erő kell annak megszerzésére; minő átalakuláson megy át a kebel, a sziv, a lélek és gondolat, míg az elfoglalja lényünket. De aztán, ha birtokunkká lett: akkor a legerősebb mágnesnél inkább vonza hozzánk embertársainkat. A hallgatás kis dolog s mégis hatalmas erő rejlik abban. Elhallgatni a gúnyt, a sérelmet, nem nyitni fel ajkainkat, mikor talán a világ, sőt önsorsunk érdekéből még az igazság is azt kívánná: ez valóságos isteni erő. A hallgatás az örökkévalóság jelképe, mely vonz és befolyást gyakorol jellemünkre. A ki kibeszélte magát, annak ismerjük erejét, de a ki hallgat, az előttünk örök titok, elrejtett erőnek forrása. És aztán, nem hallgatásában van-e magának Istennek is reánk a legnagyobb befolyása? . . . Gondolkozzatok erről is.

Kis dolog az alapja bűnösnek a bűnre, erényesnek az erényre, vagyonkeresőnek a gazdagságra, tékozlónak a nyomoruságra.

Csak kis dolgon: sarkain fordul a nagy világ s kis dolgokban jelentetik ki leginkább az örök és végetlen alkotó — Istenünk. Gondolkozzatok, elmélkedjétek hát a kis dolgok felől úgy, a mint azok megnyilatkoznak nektek a természet, az ember avagy önéltetekben s átlátva, hogy tulajdonképen kis dolgokban van a nagy mindenség alapja, azokon épül fel szerencsétek vagy szerencsétlenségeitek, földi nyugalmatok és mennyei üdvötök: a kis dolgokat le ne becsüljétek, hanem, mint gyémánt-darabokat összeszedegessétek, féltve gondozzátok, hogy legyen így kincsetek itt és egy szebb hazában. Ámen.